

4.5

Työympäristön riskinarviointi

Paula Naumanen

AIHE: Työympäristön riskien arviointi

Työympäristön riskinarviointi perustuu työturvallisuuslakiin ja se on jokaisen työnantajan velvollisuus. Menetelmän avulla tunnistetaan työympäristön terveyttä uhkaavat haitat ja vaarat, minkä perusteella suunnitellaan ja toteutetaan parantamistoimet.

Menetelmä sisältää kaikki tunnetut työympäristössä esiintyvät biologiset, kemialliset, fysikaaliset, fyysiset, henkiset tekijät ja tapaturmavaarat.

Työympäristön riskinarviointi toistetaan 1–2 vuoden välein, esiintyvistä haitoista ja työympäristön muutoksista riippuen tarvittaessa tiheämminkin.

Soveltamistilanteet

Työympäristön riskinarviointi on lakisääteinen ja se tulee tehdä jokaisessa työpaikassa.

Toteutus

Vaihe 1. Tehtävän anto

Työntekijöille tiedotetaan työympäristön riskinarvioinnista, sen tarkoituksesta, ajankohdasta ja toteuttamistavasta sekä kuka vastaa riskinarvioinnista ja ketkä työntekijät osallistuvat siihen ja miten.

Vaihe 2. Tehtävän tekeminen

Työympäristön riskinarviointi on mahdollista tehdä monella tavalla. Yksi vaihtoehto on, että riskinarvioinnista vastaava henkilö käy työpisteissä, havainnoi työympäristöä, kysyy työntekijöiltä työympäristön riskeistä, selvittää työpaikalla tehdyt mittaustulokset ja henkilöstön yleisen terveystilanteen ja tekee saamiensa tietojen perusteella riskinarvioinnin.

Toinen vaihtoehto on tehdä työympäristön riskinarviointi henkilökohtaisesti, jolloin riskinarvioinnista vastaava henkilö tekee niistä yhteenvedon.

Kolmas vaihtoehto on arvioida työympäristön riskit pienryhmissä.

Pienessä työpaikassa riskinarviointi voidaan tehdä yhdelle lomakkeelle. Suuressa työpaikassa riskinarviointi on järkevä tehdä esimerkiksi yksiköittäin, osastoittain, linjoittain tai muina järkevinä kokonaisuuksina.

Vaihe 3. Tehtävän palautekeskustelu

Työyhteisö käy yhdessä läpi työympäristön riskinarviointiin kirjatut asiat ja niitä on mahdollisuus vielä muokata ja täydentää. Samalla etsitään kehittämiskohteille sopivat parannustoimet ja sovitaan kuka vastaa minkäkin korjauksen eteenpäin viemisestä.

Vaihe 4. Seuranta ja arviointi

Työympäristön riskinarviointi otetaan uudelleen tarkasteluun esimerkiksi vuosittain ja arvioidaan, miten kehittämistoimet ovat toteutuneet ja arvioidaan niiden vaikuttavuus. Samalla riskinarviointi päivitetään tilanteen mukaiseksi.

Mitä tarvitaan?

Keskeistä on löytää työpaikkaan sopiva riskinarviointimenetelmä. Valmiita riskinarviointimenetelmiä on runsaasti, mutta tässä esitettävä riskinarviointilomake on peruslomake, joka sopii suureen osaan eri alojen työpaikoista.

Työympäristön riskinarviointi tulee suunnitella hyvin ja riskinarvioinnin tekemiseen tulee varata aikaa. Tehtävä on mahdollista tehdä ensin paperilomakkeelle ja viedä tiedot Excel –pohjalle tai tehdä suoraan Excel -pohjalle.

Työkalut

LIITE 1. Työympäristön riskinarviointilomake

Lähteet

Aromaa E, Lipponen M, Naumanen P, Johansson A, Virkkala J & Liesivuori J 2005. Työympäristöprofiili –ohjelman käyttöopas kämmenmikrolle ja pöytätietokoneelle. Työympäristö 2005 –ohjelma. Työterveyslaitos.

Naumanen P, Savolainen H, Liesivuori J 2008. Occupational risk identification using hand-held or laptop computer. International Journal of Occupational Safety and Health Vol 14 (2), 2007-215.

LIITE 1

TYÖYMPÄRISTÖN RISKINARVIOINTILOMAKE

Työntekijöiden nimet:

Työpaikka: _____ **Toimiala:** _____

Henkilöstön määrä: _____ **Päiväys:** _____

Selvityksen tekijä: _____

Työn kuvaus: Päätyötehtävät ja niihin liittyvät vaara- ja kuormitustekijät sekä altistumisajat

Päätyötehtävät	Vaara- ja kuormitustekijät	Altistumisajat

Kemialliset vaaratekijät: Käytössä olevat kemikaalit (listaus)

Menetelmäkortti on Valmiina työelämään! kirjasta, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

Kemialliset vaaratekijät	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Kemikaalit						
2 Metallihuurut, höyryt ja savut						
3 Orgaaniset kuidut						
4 Muu kemiallinen haitta						

Biologiset vaaratekijät	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Työtilojen kosteusvauriot ja huono ilman laatu						
2 Pölyävät työvaiheet						
3 Likaiset prosessi- ja työstönesteet tai aerosolit						
4 Ihmis- ja eläinperäiset bakteerit, virukset tai homeet						
5 Muu biologinen kuormitustekijä						

Fysikaaliset vaaratekijät	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Melu						
2 Tärinä						
3 Säteily						
4 Huono valaistus tai häikäisy						
5 Huonot lämpöolot, kuumuus tai kylmyys						

Tapaturman vaarat	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Liukastuminen tai kompastuminen						
2 Putoaminen						
3 Ajoneuvon tai koneen alle jääminen						
4 Puristumis- tai takertumisvaara						
5 Tavaroiden tai aineiden kaatuminen, putoaminen tai roiskuminen						
6 Pisto-, viilto- tai leikkautumisvaara						
7 Tulipalot, palovammat tai räjähdykset						
8 Sähköiskut						
9 Hukkuminen, tukehtuminen, loukkuun jääminen						
10 Puutteet ensiaputaidoissa, -välineissä ja pelastautumisteissä						
11 Puutteelliset ea-taidot						
12 Muu tapaturman vaara						

Fyysinen kuormittuminen	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Toistuvat raskaat nostot ja taakat						
2 Toistuvat huonot työasennot						
3 Raskas ruumiillinen ponnistelu						
4 Jatkuva istuminen tai seisominen						
5 Samana toistuvat yläraajan liikkeet						
6 Vialliset, vaikeakäyttöiset koneet, laitteet, välineet, ohjelmat						
7 Työpisteen epäergonominen mitoitus ja säädöt						
8 Epäergonominen näyttöpäätetyö (näppäimistö, pääte, hiiri)						
9 Puutteelliset tiedot ergonomisista työtavoista						
10 Muu fyysinen kuormitustekijä						

Menetelmäkortti on Valmiina työelämään! kirjasta, jonka voit ladata osoitteesta: valte.fi/kirja.

Henkinen kuormittuminen	OK	1	2	3	ei arvioitu	Tehtävä toimenpide
1 Epäsäännöllinen työaika, jatkuva ylityö						
2 Liikaa tai liian vähän töitä						
3 Työn pakkotahtisuus, jatkuva valppaana olo						
4 Liian vaikea tai helppo työ taitoihin nähden						
5 Jatkuva yksintyöskentely ilman yhteyksiä						
6 Epäselvä työnjako ja vastualueet						
7 Huono tiedonkulku						
8 Vähäiset vaikutusmahdollisuudet						
9 Väkivalta, häirintä tai epäasiallinen kohtelu						
10 Heikko yhteistyö						
11 Muu henkinen kuormitustekijä						